

A REFORMÁCIÓ

1. A reformáció = a keresztény egyház megújulása
(reform = újítás)

2. Miért kell megújítani az egyházat?

Ok: a papság életmódja ellentétes a Biblia előírásaival ⇒ **a pénz kerül a középpontba** a lelki boldogság keresése helyett:

⇒ **fényűző életmód** (arany kegytárgyak, palotának beillő templomok)

⇒ **búcsúcédulák** árusítása: a bűnök bocsánatát jó pénzért meg lehetett venni

⇒ egyes papok **erkölcstelen, züllött** életvitelükről voltak híresek

3. A reformáció előfutárai

a) **eretnek mozgalmak** (valdensek, katharok, bogumilok stb.)

b) az 1381-es **Wat Tyler vezette angliai parasztfelkelésnek** is megvoltak a vallási követelései **John Wyclif** tanításai alapján. John Wyclif kimondta, hogy a **világi hatalom és a vagyon ellentétes Krisztus, valamint az apostolok tanításával**, és ártalmas az egyházra.

c) A **Jan Hus** tanai alapján kialakuló **huszita mozgalmak** is kívánták az egyház átalakítását (két szín alatti áldozás, vagyonközösség)

Wat Tyler halála

John Wyclif

Jan Hus

4. A reformáció kezdete: Luther Márton fellépése

1517. október 31.: Luther kiszégezi tanításait a wittenbergi templom kapujára

Luther főbb tanításai:

- a) **egyedül a Jézus Krisztusban való hit (Solus Christus)** hozza el a megváltást és a túlvilági élet reményét az emberek számára, a búcsúcédulák nem
- b) **A bűnöket egyedül Isten (Sola Dei) bocsáthatja meg.**
 - ⇒ **nincs szükség gyónásra**, mindenki személyesen imádkozzon Istenhez
 - ⇒ **nincs szükség a papokra sem** ⇒ **nem kell tizedet sem fizetni**
- c) Isten előírásait **csak a Bibliából, (sola Scripta)** főleg az evangéliumokból ismerhetjük meg
 - ⇒ A papok tanításai helyett a Bibliát kell tanulmányozni
 - ⇒ Luther követőit ezért nevezték **evangélikusoknak** (vagy lutheránusoknak)
- d) Csak **a hit által (sola fide)** üdvözölhet az ember ⇒ nincs szükség egyházi vagyon felhalmozására sem.
- e) **Soli Deo Gloria: egyedül Istené a dicsőség** (nem az egyházé, nem kellene a pompás külsőségek, cifra templomok sem)

Luther tanításai gyorsan terjedtek, **főként a nemesség körében** voltak népszerűek.

4. Luther fellépésének következményei:

a) Luthert a pápa válaszul kiközösítette..

Kiközösítés: pápai átok. Akit a pápa kiközösít, azt bárki büntetlenül megölheti. Emiatt Luther sokáig kénytelen volt rejtőzködni, s Bölcs Frigyesnél talált menedéket.

b) Bölcs Frigyes szász választófejedelem befogadta Luthert **Wartburg várába**, ahol Luther kihasználta az időt: **lefordította a Bibliát német nyelvre**, ezzel a német irodalmi nyelv alapjait is megteremtette.

c) 1531-ben, a lutheránus hívők összefogtak és a katolikusok ellen megkötötték a **schmalkaldeni szövetséget**. Ezért a német **vallásháborúkat** schmalkaldeni háborúknak is nevezzük. A szövetség élére Bölcs Frigyes állt. A katolikusok (pápisták) és a lutheránusok (újhitűek) váltakozó sikerrel harcoltak egymással.

d) 1555-ben megkötötték az **augzburgi vallásbékét**, amely a katolikusok és a lutheránusok közötti megállapodás volt.

Lényege: „Akié a föld, azé a vallás.” („Cuius regio, eius religio.”) Eszerint a **parasztnak annak a földesúrnak a vallását kellett követnie**, akinek a birtokán dolgozott. Azonban, ha más vallású volt, akkor átköltözhetett egy megfelelő vallású földbirtokos földjére.

5. Kálvin János: 3 fontos gondolattal továbbfejleszti Luther tanait:

a) **elre elrendelés (predestináció)** tana: Isten az emberekről már a születésükkor eldönti, ki mit érhet el életében.

b) **szorgalomból való meggazdagodás lehetősége**: Isten nem ítéli el azt a vagyonszerzést, amit az ember szorgalmas munkával, tisztességesen ér el.

c) **zsarnokölési elmélet**: a vezetőket a nép nevezi ki ⇒ a **rossz uralkodókat a nép leválthatja**, sőt akár ki is végezheti, ha az nem akar lemondani

Ez az irányzat felel meg leginkább a **polgárság számára** ⇒ nagyon gyorsan elterjed Európában. Kálvin követői a **kálvinisták** vagy **reformátusok**.

6. A népi reformáció

- a) **Szervet Mihály: tagadja a szentháromságot** (antitrinitárius vagy unitárius irányzat) ⇒ Szervet-t maga Kálvin végezteti ki.
- b) **Münzer Tamás: Az úgynevezett anabaptizmust** hirdette (újrakeresztelés).
- Elvetették a csecsemőkereszttséget. Az ember **csak felnőtt fejjel képes eldönteni**, hogy akar-e az egyenlők közösségébe tartozni.
 - Vagyoni egyenlőséget követeltek ⇒ kirobbantja a **nagy német parasztháborút** (1524-1525)

Michel Servet

Thomas Münzer

7. A katolikus egyház válasza: az ellenreformáció

1545-63: tridenti zsinat:

Cél: az elvilágiasodás felszámolása, a katolikus egyház tekintélyének visszaállítása

Főbb eredményei:

- a katolikus egyház **belső fegyelmét megerősítették**, a legnagyobb visszaéléseket felszámolták
- harcot hirdettek a protestánsok ellen: felújították az **inkvizíciót Szent Officium** (szent ítélszék) néven.
- Irányítását a **jezsuita rend** kezébe adták. A jezsuita rendet **Loyolai Ignác** spanyol kismes alapította 1540-ben, Jézus társasága néven.
- Az **Indexet** is összeállították. (Tiltott könyvek jegyzéke).

8. Reformáció és ellenreformáció Magyarországon

a) Reformáció:

⇒ hazánkban főleg a **kálvini irányzat** terjed el, központja **Debrecen** lesz

⇒ **híres prédikátorok**: Dévai Bíró Mátyás, Kálmáncsehi Sánta Márton, Mélius Juhász Péter

⇒ lefordítják magyar nyelvre a Bibliát: ⇒ **Károli Gáspár: Vizsolyi Biblia**

⇒ Erdélyben a lutheri és a kálvini irányzat mellett a **szenháromságtagadó (unitárius) irányzat** is elfogadott vallássá vált a „4 bevett vallás” részeként (a 4. a katolikus volt)

b) Ellenreformáció:

⇒ leghíresebb képviselője: **Pázmány Péter**

⇒ Pázmány alapította meg a **nagyszombati katolikus egyetemet**

(ma ez az egyetem Budapesten működik Eötvös Loránd Tudományegyetem, ELTE néven)

